

YA LILARDA YA AM DOYUMUNU ETK LEYEN BAZI FAKTÖRLER N NCELENMES

HAVVA KAÇAN SOFTA¹, GÜL EN ULA KARAAHMETO LU², ORHAN
ERDO AN³ ve SEM H YAVUZ³

Kastamonu Üniversitesi

Özet

Ara t,rma, ya l,larda ya am doyumunu etkileyen baz, faktörlerin belirlenmesi amac,yla tan,m,lay,c, olarak planlanm, t,r. Ara t,rma, Kastamonu Aile ve Sosyal Politikalar Genel Genel Müdürlü üğnden yaz,l, izin al,narak, 1 Kas,m 2013'öde Kastamonu Huzurevinde kalan ya l,larla görü ülerek ara t,rmac,lar taraf,ndan toplanm, t,r. Ara t,rman,n evrenini Kastamonu li Merkez Huzurevinde kalan 100 ya l, birey, örneklemini ise ara t,rmaya kat,lmay, kabul eden 50 ya l, birey olu turmu tur. Ara t,rma kapsam,na 65 ya üstü bireyler al,nm, t,r. Veriler ara t,rmac,lar taraf,ndan haz,rlanan ya l,lar için tan,m,lay,c, bilgi formu, Ya am Doyumu Ölçe i kullanarak toplanm, t,r. Ara t,rmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 program, kullan,larak analiz edilmi tir. Verileri de erlendirilirken tan,m,lay,c, istatistiksel metotlar, (Say,, Yüzde, Ortalama, Standart sapma), Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi kullan,lm, t,r. Koroner arter hastal, na sahip olma, kad,n olma, e itim düzeyinin dü ük olmas,, s,k,nt,l, zamanlarda yaln,z kalmay, tercih eden, çocuk say,s, iki olan ya l,lar,n ya am doyumunu dü ük bulunmu , ancak anlaml, fark saptanmam, t,r ($p>0.05$). Ancak genel anlamda ara t,rmaya kat,lan ya l,lar,n öya am doyumunu düzeyi orta ($7,900\pm4,024$) olarak saptanm, t,r.

Anahtar Kelimeler: Ya l,, huzurevi, ya am doyumunu

A research on the factors affecting the level of life satisfaction of the elderly people

Abstract

The research has been carried out to define some factors affecting the life satisfaction of the elderly people. With official consent of the Kastamonu General Directorate of Family and Social Policies, the data is gathered by the researchers on November 1, 2013 through interviewing the elderly people residing at Kastamonu Nursing Home. The macrocosm of the study has been constituted by 100 elderly individuals staying at Kastamonu Central Nursing Home while the sampling of the study has been actualized by 50 elderly people having consented to take part in the research. The study covers individuals above the age of 65. The data has been gathered by the researchers with an inquiry form and the life satisfaction scale which prove to be determinative for the elderly people. The gathered data has been analyzed with SPSS programme (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0. Definitive statistical methods (number, percentage, average, standard deviation) such as Mann-Whitney U Test and Kruskal-Wallis Test are used in the assessment of the data. Individuals with the illness of coronary artery, who are

¹ Yrd.Doç.Dr., Kastamonu Üniversitesi Faz,l Boyner Sa l,k Yüksekokulu, KASTAMONU
e-mail: kacanbe@hotmail.com

² Yrd.Doç.Dr., Kastamonu Üniversitesi, Faz,l Boyner Sa l,k Yüksekokulu, KASTAMONU

³ Ö renci, Kastamonu Üniversitesi, Faz,l Boyner Sa l,k Yüksekokulu, KASTAMONU

woman, lowly educated, prefer to be alone in the time of trouble and who have two children have been procured to have a lower level of life satisfaction. However, no significant difference has been observed ($p>0.05$). But in general, the level of life satisfaction of the elderly people who participated in the research has been assigned as $(7,900 \pm 4,024)$ on average.

Key Words: Elderly, nursing home, life satisfaction.

1.G R

Ya l,l,k bili sel, fiziksel alanda bir gerileme, üreticilik rolünün b,rak,lmas,, sosyal konumda de i me, ki ileraras, deste in zay,flamas,, sa l, ,n kayb, gibi döneme özgü sorunlar,yla bir kay,plar dönemi olarak tan,mılanabilir (I ,k 1991). Kay,plar,n birbiri ile birle mesi ki inin kendine olan sayg,s,n, azaltmakta ve ya amdan yeterli doyum sa lanamamaktadır. Ya l,lar,n tüm boyutlar,yla gereksinimlerinin kar ,lanmas, ya am kalitelerinin artmas,, ya amdan zevk al,p üretken ve mutlu olmas, dolay,s,yla ya am doyumunun artmas, anlam,ndadır.

Ya am doyumunu, bireyin ruh sa l, ,n, etkileyen ve ya am,n her evresinde dolay,s,yla ya l,l, a uyumu da belirleyen en önemli etmenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Ya am doyumunu, ki inin ya amdan ne istedi i ile ne elde etti inin kar ,la t,r,lmas,ndan elde edilen sonuçtur (Bilir 2006). Neugarten ve ark. (1961) göre ya am doyumunu, ki inin ya amdan ne istedi i ile ne elde etti inin kar ,la t,r,lmas,ndan elde edilen sonuçtur. Neugarten ya l,larda ya am doyumunu belirlemek için 5 ölçüt kullanmaktadır. Buna göre ya am doyumunu yüksek olan ya l,lar,n;

1. Günlük ya amdaki etkinliklerden zevk almas,,
2. Ya am,n,n bir anlam ta ,mas,, ya am,yla ilgili amaçlar,n,n olmas, ve geçmi ya am,n,n sorumlulu unu kabul etmesi,
3. Ya am, boyunca öngördü ü amaçlara ula t, , inanc,na sahip olmas,,
4. Olumlu bir "ben" imgesine sahip olmas, ve ya l,l, ,nda zay,fl,klar, ne olursa olsun, kendini de erli bir varl,k olarak kabul edebilmesi,
5. Ya ama kar , genelde iyimser bir tutum içinde olmas, beklenmektedir (Neugarten et al 1961). Ericson'a göre ya lanan birey ya am,n, gözden geçirir ve önceki y,llar,n, ba ar,l, ve ya anm, olarak kabul ederse, hem ya amdan ald, , doyum artar hem de gelece e iyimserlikle bakar. Hayat,n, harcanm, olarak dü ünen ya l,lar ise umutsuzlu a dü erler, hayal k,r,kl, ,na u rarlar, sürekli geçmi leriyle hesaplaarak pi manl,k duygusu ya ayabilirler. Ya l, bireylerin sürekli geçmi leriyle hesapla ma ve ya ad,klar, zamandan zevk alamama durumlar,nda ise ya am doyumunu düzeyleri de azal,r. Dü ük ya am doyumunu düzeyi puan, sosyal ili kiler, zihinsel ve fiziksel sa l,ktaki ciddi problemlerin göstergesi olarak kabul edilmektedir (Fred, 1984).

Ya l, bireylerin sa l,k durumlar,, ekonomik artlar,, etkinlik düzeyleri ya am doyumunda önemli belirleyicilerdir. Ya l,lar,n ki iler aras,ndaki sosyal etkile imin artmas,n,n iyi olu düzeyine ve ya am doyumuna pozitif etkisi vard,r (Bilir 2006). Bu nedenle, ya l,lar,n ruhsal sa l,klar,n,n sürdürülebilmesi ve ya am doyumlar,n,n iyi düzeyde olmas, için ya l,lar,n ya am doyumlar,n, etkileyen faktörlerin bilinmesi gerekmektedir. Çünkü ya l,l,k genel anlamda bireyin fiziksel ve bili sel fonksiyonlar,nda bir gerileme, sa l, ,n, gençlik ve güzelli in, üretkenli in, cinsel ya am,n, gelir düzeyinin, sayg,nl, ,n,n, rol ve statünün, ba ,ms,zl, ,n, arkadaş lar,n, e ve yak,n ili kinin, sosyal ya ant,n,n ve sosyal desteklerin azalması, ve kayb, gibi

döneme özgü pek çok sorunun ya and, , bir kay,plar dönemidir (Aksüllü ve Do an, 2004; Ergan, 2013; Dönümcü 2013). Bu bahsedilen kay,plar özellikle huzurevinde kalan ya l,lar, daha olumsuz olarak etkilemektedir. Huzurevleri, ya l,lar, huzurlu bir ortamda korumak, bak,mlar,n, sa lamak, sosyal ve psikolojik gereksinimlerini kar ,lamak amac, ile kurulan sosyal hizmet kurulu lar,d,r (Bahar 2005). Huzurevindeki ya l,lar,n ya am doyumlar,n, etkileyen faktörlerin tespit edilmesi ya l,lar,n ruh sa l, ,n, korumas, aç,s,ndan önem ta ,maktad,r. Dolay,s,yla, ya amlar,n, huzurevinde sürdürmek zorunda kalan ya l,lar,n ya am kalitelerini ve ya am doyumlar,n, artt,rmak için fizyolojik, psikolojik ve sosyal yönden bütüncül bak, aç,s,yla ele alarak hizmetlerin planlanmas, gerekmektedir. Bu dü ünceden yola ç,karak huzurevinde ya ayan ya l,lar,n ya amlar,ndan mutlu olmas,n, etkileyen faktörleri ara t,rmak amac,yla ara t,rma planlanm, t,r.

2.MATERYAL VE YÖNTEM

2.1.Çal, ma grubu ve kat,l,mc,lar

Ara t,rma, Kastamonu Aile ve Sosyal Politikalar Genel Müdürlü ünden yaz,l, izin al,nm, huzurevinde kalan ya l,lardan ise sözel onamlar, al,nm, t,r. Ara t,rman,n evrenini Kastamonu li Merkez Huzurevinde kalan 100 ya l, birey, örneklemini ise 65 ve üstü 60 ya l, birey olu turmu tur.

Ara t,rmaya kat,lan ya l,lar,n % 28,3ü kad,n,% 71,7 erkektir. % 16,7ösi 65-69, % 26,7ösi 70-74, % 56,7ösi 75 ve üstü olarak da ,lmaktad,r. Ya l,lar,n % 58,3 dul, % 25,0 bekâr, % 10,0 bo anm, , % 6,7 evli,% 46,7 okuryazar de il, %13,3 okuryazar, % 31,7 ilkokul, % 8,3 ortaokul ve üzeri e itim görmü tür. Ya l,lar,n sosyal güvence de i kenine göre % 45,0nin sosyal güvencesi vard,r (Tablo 1).

Tablo1. Huzurevinde kalan ya l,lar, tan,mılay,c, özellikleri

Özellikler	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kad,n	17	28,3
	Erkek	43	71,7
Ya	65-69	10	16,7
	70-74	16	26,7
	75 ve üstü	34	56,7
Medeni durum	Evli	4	6,7
	Bekar	15	25,0
	Bo anm,	6	10,0
	Dul	35	58,3
E itim durumu	Okuryazar de il	28	46,7
	Okuryazar	8	13,3
	Ilkokul	19	31,7
	Ortaokul ve üzeri	5	8,3
Sosyal güvence	Var	27	45,0
	Yok	33	55,0
	Toplam	60	100,0

2.2.Araçlar

Ara tırma Kastamonu Huzurevindeki ya l,lara ya l,lar, tan,mılay,c, form ile Ya am Doyumu Ölçe i kullan,lm, t,r. Ya am Doyumu Ölçe i (YDÖ), ya l, bireylerin ya am,n çe itli yönlerine bak, aç,s,n,, bu do rultuda kendine ve çevresine nas,l alg,lad,klar,n, anlamak amac,yla 1961 y,l,nda Neugarten ve ark. taraf,ndan geli tirilmi tir. Geçerlilik ve güvenilirlik çal, mas, ise Karata (1988) taraf,ndan yap,lm, Türkçeye uyarlanm, ve Cronbach Alfa ç tutarl,l,k say,s, 0.94 olarak bulunmu tur. Sivig ve Demirön yapt, , çal, mada da Cronbach Alfa ç Tutarl,l,k Katsay,s, 0.82 olarak bulunmu tur. YDÖ, toplam 20 sorudan olu makt, ifadelerde övetö ve öhay,rö seçene i kullan,lmaktad,r. 20 puan üzerinden de erlendirilen yan,tlarda bireyin yüksek puan almas,, ya am doyumunu düzeyinin yüksek oldu unu göstermektedir. Ölçekte her bir seçenek 1 puand,r ve ifadelerden baz,lar,na (3,5,7,10,14,17, 18,20) öhay,rö cevab,n,n verilmesi beklenmektedir. Neugarten Ya am doyumunu ölçe i puanlamas,, dü ük doyum düzeyi 7 ve alt,nda puan alma, orta ya am doyumunu düzeyi 8-12 aras, puan alma, yüksek ya am doyumunu düzeyi 13 ve üzerinde puan alma olarak kabul edilmi tir.

2.3.Analiz

Ara tırmda elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 program, kullan,larak analiz edilmi tir. Verileri de erlendirilirken tan,mılay,c, istatistiksel metotlar (say,, yüzde, ortalama, standart sapma) kullan,lm, t,r. Niceliksel verilerin kar,la t,r,lm,nda iki grup aras,ndaki fark, Mann-Whitney U Testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar aras, kar,la t,r,malar,nda Kruskal-Wallis Testi ve farklı, a neden olan grubun tespitinde Mann-Whitney U Testi kullan,lm, t,r.

Elde edilen bulgular % 95 güven aral, ,nda, % 5 anlaml,l,k düzeyinde de erlendirilmi tir (Karasar, 2013).

3.BULGULAR

Ara tırmaya kat,lan ya l,lar,n öya am doyumunu düzeyi orta (7,900±4,024) olarak saptanm, t,r (Tablo 2).

Tablo 2. Huzurevinde kalan ya l,lar,n ya am doyumuna ili kin betimleyici istatistikler

	N	Ort	S	Min.	Maks.
Ya am Doyumu	60	7,900	4,024	1,000	17,000

Ara tırmda akraba ziyaretine giden ya l,lar,n ya am puanlar, gitmeyenler göre yüksek düzeyde bulunmu tur. Grup ortalamalar, aras,ndaki fark anlaml, bulunmam, t,r (p>0.05). ehirde ya ama süresiyle ya am doyumunu inceledi imizde, do du undan beri ya ayanlar,n puan ortalamalar, en yüksek (X=8,462), 10 y,l,ndan az (X=6,600) ve 10 y,l,ndan fazla (X=7,091) ya ayanlarda puan ortalamalar, dü üktür. ehirde ya ama süresi de i ken i aç,s,ndan anlaml, bir farklı,l,k gösterip göstermedi ini belirlemek amac,yla yap,lan Kruskal-Wallis Testi sonuçlar,na göre; grup ortalamalar, aras,ndaki fark anlams,z bulunmu tur (p>0.05). Ara tırmaya kat,lan ya l,lar,n daha önce yapt, , meslek ile ya am doyumunu aras,ndaki puanlara bak,ld, ,nda; memur emeklisi olan ya l,lar,n ya am doyumunu puanlar, en yüksek (X=11,667), en dü ük olan ise ev han,mılar,n puan ortalamalar,d,r (X=6,917). Ara tırmaya kat,lan ya l,lar,n ya am doyumunu puanlar, ortalamalar,n,n daha önce yap,lan meslek de i ken i aç,s,ndan anlaml, bir farklı,l,k gösterip göstermedi ini belirlemek amac,yla yap,lan Kruskal-Wallis Testi sonuçlar,na göre; grup ortalamalar, aras,ndaki fark anlams,z bulunmu tur (p>0.05) (Tablo 3).

E itim durumu ile ya am doyumlar,na bak,ld, ,nda ortaokul ve üzeri olanlarda en yüksek (X=9,000), okuryazar olmayan, okuryazar olan ve ilkokul olan ya l,lar,n puan ortalamalar,

dü ük ve benzer oranlardadır. Ara tırmaya katılan ya lıların ya am doyumu puanları, ortalamaları, net eğitim durumu de ikeni açışından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları, arasındaki fark anlamsız bulunmuştur ($p>0.05$). Gelir durumu de ikeni ile ya am doyumları, bakıldığında; daha önce birikimleri olan ya lıların ya am doyumları, ($X=10,222$), emekli aylığı olan ve ihtiyarlık maaşları olanlardan yüksektir. Ara tırmaya katılan ya lıların ya am doyumu puanları, ortalamaları, net gelir durumu de ikeni açışından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları, arasındaki fark anlamsız bulunmuştur ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Huzurevinde kalan ya lıların baz, de ikenlere göre ya am doyumu düzeylerinin dağılımı,

	Grup	N	Ort.	S	KW	p
Ziyaretçinin gelme durumu	Evet	23	9,000	4,068	2,970	0,226
	Hayır	28	7,071	3,848		
	Bazen	9	7,667	4,243		
ehirde ne kadar süredir yaşıyor	Doğrudan beri	39	8,462	3,899	2,973	0,226
	10 yıldan az	10	6,600	5,254		
	10 yıldan fazla	11	7,091	3,048		
Daha önce yaptığınız meslek	siz	9	8,000	3,606	4,229	0,517
	Ev hanımı	12	6,917	4,122		
	çalışan emeklisi	8	8,500	2,976		
	Memur emeklisi	3	11,667	2,082		
	Serbest meslek	14	7,929	4,393		
	Diğer	14	7,500	4,670		
Eğitim durumu	Okur yazar değil	28	7,750	3,638	0,469	0,926
	Okur yazar	8	7,750	3,495		
	İlkokul	19	7,895	4,920		
	Ortaokul ve üzeri	5	9,000	4,183		
Gelir durumu	Emekli aylığı olan ve ihtiyarlık maaşları olanların birikimlerinin olması	24	8,042	3,770	3,826	0,148
	İhtiyarlık maaşları olanların birikimlerinin olması	27	7,000	4,000		
	Birikimlerinin olması	9	10,222	4,206		

KW: Kruskal-Wallis

Ara tırmaya katılan ya lıların hastalık durumları, net ya am doyumu puan ortalamaları, net incelediğimizde; Koroner Arter hastaları, net ya am doyumu en düşük iken, kronik obstruktif akciğer hastaları, net (KOA) ya am doyumu en yüksek düzeyde bulunmuştur. Hastalık de ikeni ile ya am doyumu puanları, açışından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları, arasındaki fark anlamsız bulunmuştur ($p>0.05$) (Tablo 4).

Ara tırmaya katılan ya lıların çocuk sayısı, net ya am doyumu puan ortalamaları, net dağılımlarına bakıldığında; çocuk sayısı, net olanların ya am doyumları, yüksek, çocuk sayısı, net arttıkça ya am doyumları, net ortalamaları, net düşüktür. Grup ortalamaları, arasındaki fark anlamsız bulunmuştur ($p>0.05$).

Sigara içme de ikenine göre daha önce sigara içmek ile u anda sigara içme durumu ile ya am doyumu puan ortalamaları, net düzeyde bulunmuştur grup ortalamaları, net arasında fark bulunmamıştır, net ($p>0.05$). Sıkıntılı zamanlarda yapılan

uygulamalar ile ya am doyumunu puan ortalamalar,, yaln,z kal,r,m diyen ya l,lar,n ya am doyumlar, puan ortalamas, en dü ük iken ($X=6,636$), en yak,n çocu um/arkada ,mla payla ,r,m cevab,n, veren ya l,lar,n ya am doyumunu yüksektir ($X=10,375$). S,k,nt,l, zamanlarda yap,lan uygulama ile ya am doyumunu puan, aç,s,ndan anlaml, bir farklı,k gösterip göstermedi ini belirlemek amac,yla yap,lan Kruskal-Wallis Testi sonuçlar,na göre; grup ortalamalar, aras,ndaki fark anlams,z bulunmu tur ($p>0.05$).

Tablo 4. Huzurevinde kalan ya l,lar,n baz, de i kenlere göre ya am doyumunu ortalamalar,

	Grup	N	Ort.	S	KW	p
Hastal,k durumlar,	Hipertansiyon	23	7,739	3,805	3,488	0,480
	Diabetes Mellitus	10	8,500	4,062		
	KAH	2	4,500	4,950		
	KOAH	3	11,000	3,606		
	Di er	11	7,091	4,085		
Çocuk say,s,	1	16	8,813	3,526	4,575	0,102
	2	12	5,833	3,433		
	3 +	15	7,667	4,304		
Sigara içme	Hiç içmemi	31	7,290	3,993	1,371	0,504
	çip b,rakm,	20	8,700	4,426		
	çiyor	9	8,222	3,153		
S,k,nt,l, zamanlarda yap,lan uygulamalar	badet ederim	20	7,450	3,886	7,113	0,068
	En yak,n çocu um / arkada ,mla payla ,r,m	8	10,375	5,012		
	Yaln,z kalmay, tercih ederim	22	6,636	3,723		
	Di er	10	9,600	3,062		
Alkol kullanma	Hiç kullanmam,	47	7,575	4,205	232,000	0,186
	B,rakm,	13	9,077	3,148		
Cinsiyet	Kad,n	17	6,412	3,692	252,500	0,063
	Erkek	43	8,488	4,038		
Ya ad, , ortamdan memnuniyet	Evet	46	7,978	4,198	307,500	0,799
	Hay,r	14	7,643	3,522		

Ya l,lar,n alkol kullanmalar, ile ya am doyumunu puanlar, aras,nda fark vard,r. Daha önce alkol kullan,p b,rakanlar,n ya am doyumunu puanlar, hiç kullanmayanlara göre yüksek bulunmu tur. Alkol kullanma durumu de i kenine göre anlaml, bir farklı,k gösterip göstermedi ini belirlemek amac,yla yap,lan Mann-Whitney U Testi sonucunda grup ortalamalar, aras,ndaki fark istatistiksel aç,dan anlams,z bulunmu tur ($p=0,2$). Ara t,rmaya kat,lan ya l,lar,n cinsiyet durumlar,na göre ya am doyumlar,na bak,ld, ,nda; kad,nlar,n puan ortalamalar, ($X=6,412$) erkeklerin ($X=8,488$) göre dü ük bulunmu tur. Ya l,lar,n ya am doyumunu puanlar, ortalamalar,n,n cinsiyet de i kenine göre anlaml, bir farklı,k gösterip göstermedi ini belirlemek amac,yla yap,lan Mann-Whitney U Testi sonucunda grup ortalamalar, aras,ndaki fark istatistiksel aç,dan anlams,z bulunmu tur ($p=0,063$). Ya ad, , ortamdan memnuniyet durumu ile ya am puanlar,n,n ortalamalar, birbirine yak,nd,r. Fark istatistiksel aç,dan anlams,z bulunmu tur ($p=0,799$) (Tablo 4).

4.TARTI MA

Ya l,l,k bili sel, fiziksel alanda bir gerileme, üreticilik rolünün b,rak,lmas,, sosyal konumda de i me, ki ileraras, deste in zay,flamas,, sa l, ,n kayb, gibi döneme özgü sorunlar,yla bir kay,plar dönemi olarak tan,mılanabilir (Trekya 1992; Bahar 2005; Aksüllü ve Do an, 2004). Ya am doyumunu, bireyin ruh sa l, ,n, etkileyen ve ya l,l, a uyumu belirleyen en önemli etmenlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Kudo et al 2007). Ara t,rmaya kat,lan huzurevinde kalan ya l,lar,n öya am doyumunu düzeyi dü ük (7,900±4,024) olarak saptanm, t,r. Çimen (1996)ın ya l, bireylerde öz bak,m gücü ve ya am doyumları,n,n ara t,r,ld, , çal, mas,nda, ya am doyumunu ölçe i puan ortalaması, 10.30 olarak bulunmu tur. Özer (2001) huzurevinde ve aile ortam,nda ya ayan ya l,larda ya am doyumunu inceledi i ara t,r,mas,nda, ya am doyumunu ölçe i puan ortalaması, huzurevinde ya ayanlarda 9,07, aile ortam,nda ya ayanlarda ise 11,98 olarak belirlenmiştir (Özer 2001). Yine İhan (2003) huzurevinde kalan ya l,larda sa l,kl, ya am biçimi davran, lar,n, ve ya am doyumunu belirlemeye yönelik yapt, , çal, mas,nda, ya am doyumunu ölçe i puan ortalaması,n, 9,39 olarak bulunmu tur. Belirtilen ara t,r,malarla kar ,la t,r,ld, ,nda bu ara t,r,mada ya l,lar,n ya am doyumları, dü ük bulunmu tur (Tablo 2).

Ara t,rmaya kat,lan ya l,lar,n ya am doyumunda akraba ve arkada l,k ili kileri etkili olmaktadır. Akrabalar,yla görü en ya l,lar,n ya am doyumunu puan ortalaması, orta düzeyde bulunmu tur (Tablo 3). Ya l,lar,n yak,nlar, tarafından ziyareti, ya l,n,n sosyal destek ihtiyacı,n, kar ,laması, aç,s,ndan olumludur. Emiro lu (1995)ın Seyranba lar, Huzurevinde akraba ve arkadaş lar, ile kar ,l,kl, ziyaretleri sürdüren ya l,lar,n ya am doyumunu düzeyi yüksek bulunmu tur. Alt,parmak (2009) Manisa huzurevinde kalan 130 ya l,n,n ya am doyumunu ve sosyal destek sistemleri arasındaki ili kiyi incelemi , sosyal destek ile ya am doyumunu arasında pozitif bir korelasyon vard,r, ba ka bir ifadeyle sosyal destek artt,kça ya am doyumunu artmaktadır. Baran (2003)ın ara t,r,mas,nda da aile ve akrabal,k ili kilerinin ba ar,l, ve zor ya l,l,k ba lam,nda belirgin bir faktör oldu u saptanm, t,r. Sökmen (2008) tarafından yapılan çal, mada huzurevi ya am,nda ya l,lar,n oda arkadaş lar,, huzurevi yetkilileri ve akrabalar, ile ileti mlerini sürdürdükleri, ziyaretçilerinin geldi i, ya l,lar,nda ziyarette bulundukları, ev ya am,ndaki gibi sosyal ya amlar,n, devam ettirdikleri belirlenmiştir. Huzurevlerinin terk edilmiş insanları,n kald, , bak,m merkezleri olmad, , insanlar,n kendi istekleri ile kald,kları, bak,m merkezleri oldu unu belirtmişlerdir. Dolay,s,yla ya l,lar,n ziyaretçilerinin gelmesi sosyal destek ve ya am doyumunu için önemli olup ara t,r,ma sonucumuz literatürle uyumludur. Ya l,lar,n daha önce yapt, , meslek ile ya am doyumunu puanları,na bak,ld, ,nda; memur emeklisi olan ya l,lar,n ya am doyumları,, di er meslek grupları,na göre yüksek bulunmu tur. Ara t,rmaya kat,lan ya l,lar,n ya am doyumunu ile e itim durumu incelendi inde; e itim durumunun artması, ile ya am doyumunu puan ortalaması, da artmaktadır. Emiro lu (1995)ın Keçiören Güçsüzler Yurdunda kalan 43 ve Seyranba lar, Huzurevinde kalan 77 ya l, üzerinde sosyal uyumu ölçe i kullanarak yapt, , ara t,r,mada, öya l,lar,n sosyal uyumları, ile ö renim düzeyleriö incelenmiş ve iki de i ken arasındaki ili ki anlamlı, ç,km, t,r. E itim durumu yüksek olan ya l,lar,n kar ,la t,kları, stresörlerle ba etme yöntemlerini geli tirmiş olmaları, depresyon gibi geli ebilecek ruhsal s,k,nt,lar en aza indirmeleri ve ya am doyumları, puan ortalamaları,n,n yüksek olmaları,ndan olabilir. Ara t,rmaya kat,lan ya l,lar,n ya am doyumunu ile gelir durumu puanları, birbirine yak,n aralar,ndaki fark anlam de ildir. Özmete (2008) ya l, bireylerin gelirleri yeterli düzeyde olmamas,na ra men idare ettikleri ve ya am doyumları,n,n daha yüksek oldu u saptanm, t,r. Gelir durumu bireylere güç vermekte ve ya l,lar kendilerine daha az ba ,ml, hissetmekte, ba ,ms,z olan ya l, ya am,n, kendisi yönlendirebilmekte ve ya am doyumunu da artmaktadır (Tablo 3).

Ara tırma kapsam,na al,nan ya l,lar,n hastal,k olma durumlar, ile ya am doyumlar,na bak,ld, ,nda; KAHØ, hastalar,n ya am doyumunu en dü ük iken, KOAHØ, hastalarda ya am doyumunu en yüksek bulunmu tur. Genel anlamda ya l,larda kronik hastal, a sahip olma ya am doyumunu dü ürmektedir (Tablo 4). Y,lmaz ve arkadaş lar,n,n (1996) çal, mas,na göre, kronik hastal,k varl, ,n,n ya l,lar,n ya am doyumunu ve psikolojik durumu üzerine olumsuz etkilere neden oldu u saptanm, t,r. Dolay,s,yla ara tırma sonuçlar,yla paralellik göstermektedir. Ara tırma kat,lan ya l,lar,n çocuk say,s, ile ya am doyumunu puan ortalamalar,na göre da ,l,mlar,na bak,ld, ,nda; çocuk say,s, bir olanlar,n ya am doyumlar, yüksektir. Özmete (2008) ya l,l,ka ya am,n anlam,n, ara t,rd, , çal, mas,nda, çocuklar,ndan sosyal destek görenlerin daha mutlu olduklar, ve ya am doyumlar,n,n daha yüksek oldu unu saptam, t,r. Ergün ve arkadaş lar, (2003) Adana huzurevinde 88 ya l, ile yapt,klar, çal, mada ya l,lar,n çocuklar,n, ve akrabalar,n, görme s,kl, ,n,n az oldu unu saptam, t,r. Mevcut ara tırma,da çocuk say,s, iki olanlarda ya am doyumunu dü ük, üç olanlarda yüksek bulunmu tur., ya l,lar,n çocuklar,yla ileti iminin yeterli olmad, , söylenebilir. Ancak genele bak,ld, ,nda ya am doyumunu puanlar, dü üktür (Tablo 4). Sigara içme de i kenine göre daha önce sigara içmek ile u anda sigara içme durumu ile ya am doyumunu puan ortalamalar, orta düzeyde bulunmu ancak grup ortalamalar, aras,nda fark bulunmam, t,r ($p>0.05$). Huzurevinde kalan ya l,lar sigara içmelerinin hayatlar,na anlam katt, ,n, ve bu ya ta içip içmeme aras,nda fark olmad, ,n, ifade etmi ler, bu yönüyle puan ortalamalar, yüksek bulunmu tur. Ergün ve ark. (2003) ya l,lar,n kronik hastal,klara sahip olmalar,na ra men sigara içtiklerini saptam, ve sigara içme nedeni sosyal deste in az olmas,yla aç,klanm, t,r. Bizim ara tırma,da da ya l,lar,n çocuklar,yla ve akrabalar,yla yeterli düzeyde görü memeleri nedeniyle sigara kulland,klar, sigara kullanman,n kendilerine geçici anl,k mutluluk sa lamas,ndan dolayı, ya am doyumunu puanlar,n,n artm, olabilece i söylenebilir. S,k,nt,l, zamanlarda yap,lan uygulamalar ile ya am doyumunu puan ortalamalar,, yaln,z kal,r,m diyen ya l,larda ya am doyumunu puan, en dü ük iken ($X=6,636$), en yak,n çocu mu/arkada ,mla ,r,m payla ,r,m cevab,n, veren ya l,lar,n ya am doyumunu yüksektir ($X=10,375$). S,k,nt,l, zamanlarda yaln,z kalmay, isteyen ya l,lar,n etkili ba etme yöntemlerini kullanmamalar,ndan dolayı, ya am doyumlar, dü üktür. Yaln,z kalmak bireye ya l,l,ka i e yaramaz oldu unu dü ündürmektedir. Bu i e yaramazl,k dü üncesinden kurtulman,n en iyi yolu ise, bireyin kendine mutluluk veren, keyif ald, , faaliyetlere kat,lmaz,d,r. Çünkü bo zaman faaliyetlerine kat,lm ya l,l,k sonucunda bireyin ya ant,s,nda meydana gelen de i ikliklerle ba etmesine yard,m eden önemli bir faktördür ve ya l, bireylerin ya am kalitesinin önemli belirleyicisidir. Ya am kalitenin artmas, da ya am doyumunu yükseltir (Tablo 4). Ara tırma kat,lan ya l,lar,n cinsiyet durumlar,na göre ya am doyumlar,na bakt, ,m,zda; kad,nlar,n puan ortalamalar, ($X=6,412$) erkeklere göre ($X=8,488$) dü ük bulunmu tur. Özmete (2008) erkek ya l, bireylerin kendilerini daha sa l,kl, ve aktif hissettiklerini ve ya am doyumlar,n,n yüksek oldu unu saptam, t,r. Ara tırma kat,lan ya l,lar,n ya ad, , ortamdaki memnun olma ile ya am doyumunu inceledi inde memnun olan ile memnun olmayanlar,n ya am doyumlar, benzerlik göstermekte ve dü üktür. Ya l, bireylerin ya am doyumlar, yaln,zca nas,l ya land,klar,na de il d, ko ullara nas,l uyum sa lad,klar,na da ba l,d,r. Bireyin ya am, boyunca beklentilerini gerçekle tirme düzeyi, ba ar,lar,, ba ar,s,zl,klar, ki inin ruh sa l, ,n, olumlu ya da olumsuz yönde etkiler. Bireyin toplumsal ili kileri, ya am biçimi, ya am biçimine uyum sa lamas,, içinde bulundu u durumu kabullenme düzeyi de ya am doyumunu etkiler (Kudo et al 2007; Klavuz 2002). Ara tırma sonucuna göre ya l,lar,n huzurevinde kalma de i keni ya am doyumunda etkili olmam, t,r. Ancak literatürde ya l,lar,n kendi evlerinde kalmalar, ya am doyumunu arttı,rılmaktad,r. Özer (2001)ın huzurevinde ve aile ortam,nda ya ayan ya l,larda ya am doyumunu inceledi i ara tırmas,nda, ya am doyumunu ölçü i puan ortalaması, huzurevinde ya ayanlarda 9,07, aile ortam,nda ya ayanlarda ise 11,98 olarak belirlenmi tir.

5.SONUÇ VE ÖNER LER

Bu çal, mada, 65 ya üstü ya l, bireylerde ya am doyumunun e itim durumu, gelir durumu, cinsiyet, kal, nan yer, hastal, k olma, s, k, nt, l, zamanlarda yap, lan uygulamalar gibi de i kenlerin ya am doyumunu etkileme durumu incelenmi tir. Sonuçlara bak, ld, , nda; de i kenlerle ya am doyumunu aras, nda anlaml, fark bulunmam, , ya am doyumunu puanlar, nda farklı, l, k saptanm, t, r. Ya l, lar, n ya am doyumunu puan ortalamalar, orta düzey olarak de erlendirilmi tir. Buna göre;

- Ya l, sa l, , alan, nda çal, an hem ireler, ya l, l, k döneminin en önemli sorunlar, ndan biri olan ve ya l, n, n günlük ya am i levlerini olumsuz etkileyerek ya am kalitesini azaltan, ya am doyumunu etkileyen faktörlere yönelik terapötik ileti im becerilerini geli tirecek hizmet içi e itim, sertifika programlar, veya yüksek lisans e itimi almal, d, r. Özellikle KAH olan ya l, ile kad, n ya l, lar, n ya am doyumunu artt, racak aktiviteler düzenlenmelidir. Birinci basamak sa l, k hizmetlerinin sunumunda ya l, lara kapsaml, ve hassas yakla , lmal, d, r.
- Kurumlardaki sa l, k personeli, ya l, bireyleri, ya l, l, k dönemi sorunlar, ile ba edebilmenin yollar, konusunda bilgilendirmelidir. Çünkü ara t, rma sonucuna göre, e itim düzeyi artt, kça ya am doyumlar, artmaktadır.
- Kurumlarda, ya l, lar, n bo zamanlar, n, de erlendirebilmeleri için farklı, u ra lar geli tirilmeli ve etkinliklere aktif kat, l, mlar, sa lanmal, d, r.

KAYNAKÇA

- Aksüllü, N. ve Do an, S. (2004). Huzurevinde ve evde ya ayan ya l, larda alg, lanan sosyal destek etkenleri ile depresyon aras, ndaki ili ki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5:76-84.
- Alt, parmak, S. (2009). Huzurevinde ya ayan ya l, bireylerin ya am doyumunu, sosyal destek düzeyleri ve etkileyen faktörler. *F, rat Üniversitesi Sa l, k Bilimleri T, p Dergisi*, 23(3):159-164.
- Bahar, A. (2005). *Huzurevinde Kalan Ya l, lar, n Depresyon ve Anksiyete Düzeylerinin Belirlenmesi*. Gaziantep Üniversitesi, Sa l, k Bilimleri Enstitüsü Hem irelik Anabilim Dal,, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.
- Baran, A.G. (2003). Ya l, l, n anlam, üzerine niteliksel ara t, rma. *II. Ulusal Ya l, l, k Kongresi Bildiriler Kitab,* çinde, (Ed: V. Kal, nkara) Denizli, (s.121-139).
- Bilir, N. ve Suba , N.P. (2006). Ya l, l, k Sorunlar,. Ç. Güler ve L. Ak, n (Ed.). *Halk Sa l, , Temel Bilgiler*. Hacettepe Üniversitesi Yay, nlar,, Ankara.
- Çimen, S. (1996). *Ya l, Bireylerde Özbak, m Gücü ve Ya am Doyumlar, n, n Ara t, r, lmas,*. stanbul Üniversitesi Sa l, k Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, stanbul.
- Dönümcü, . (2013). 1 Ekim Dünya Ya l, lar Günü, Ya l, lar, n da haklar, var!. <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/yaslihaklar>,. Eri im:Tarih:12.03.2013
- Ericson, E. (1982). *nsan, n Sekiz Ça ,*. (Çev: T.B. Üstün ve V. ar). Birey ve Toplum Yay, nlar,, Ankara.
- Ergan, N.G. (2013). Ya l, l, kta sosyal uyum. www.yaslilikrehberi.org/media. Eri im Tarihi: 07.03.2013
- Ergün, U.G.Ö., Bozdemir, N., U uz, , Güzel, R., Burgut, R., Saatç,, E., Akp, nar, E. (2003). Adana huzurevinde ya ayan ya l, lar ile aile hekimli i poliklini ine ba vuran ya l, lar, n medikososyal özelliklerinin de erlendirilmesi. *Geriatr*, 6(3): 89-94.

- Emiro lu, V. (1992). Sosyo-kültürel yönleri ile sa l,kl, ya lanma. *Sa l,kl, Ya lanma Sempozyumu Kitab,,* Ba bakanl,k SHÇEK Bas,mevi, Ankara. (s:31-36).
- Fred, M.M. (1984). Quality of life: Physician's dilemma. *Archive of Physical Medicine and Rehabilitation*, 6:100-102.
- I ,k, E. (1991). *Depresyon ve Mani*. Bo aziçi Matbaas,, stanbul.
- lhan, N.A. (2003). *Huzurevinde Kalan Ya l,larda Sa l,kl, Ya am Biçimi Davran, lar, ve Ya am Doyumu*. Marmara Üniversitesi Sa l,k Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, stanbul.
- Sökmen, D.Ç. (2008). *Huzurevinde Kalan Ya l,lar,n Huzurevindeki ya amlar,na ili kin Alg,lar,,* Marmara Üniversitesi E itim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, stanbul.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Ara t,rma Yöntemleri*. Nobel Yay,n Da ,t,m, Ankara.
- Karata , S.Ç. (1988). *Ya l,larda Ya am Doyumunu Etkileyen Etmenler*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Klavuz, A.M. (2002). Yeti kinlik ve ya l,l,k döneminde e itim ve din e itiminin önemi. *Uluda Üniversitesi lahiyat Fakültesi*, 11(2):59-72
- Kudo, H., Izumo, Y., Kodamo, H., Watanabe, M. and Hatakeyama, R. (2007). Life satisfaction in older people. *Japan Geriatrics Society*, 7:15620.
- Neugarten, B.L., Havighurst, R.J. and Tobin, S.S. (1961). The Measurement of the life satisfaction. *Journal of Gerontology*, 16:134-143.
- Özer, M. (2001).Huzurevinde ve Aile Ortam,nda Ya ayan Ya l,larda Ya am Doyumunun ncelenmesi. Ege Üniversitesi Sa l,k Bilimleri Enstitüsü, Hem irelik Program,, Yüksek Lisans Tezi, zmir.
- Özmete, E. (2008).Ya l,l,kta ya am,n anlam,n,n refah göstergeleri ile yordanmas,. *Aile ve Toplum*. 4(15):7-20.
- Terakye, G. (1992). Sa l,kl, ya lanma. Duygusal Ya am. *Ya lanma Sempozyum Kitab,,* Ankara. (s.41-48).
- Y,lmaz, Ç. ve Say,l, I. (1996). De i ik ortamlarda ya ayan ya l,larda psikiyatrik semptomatoloji ve ya am doyumunu. *Ankara Üniversitesi T,p Fakültesi Mecmuas,,* 49(4):205-209.